

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За Црну Гору на годину 8 круна на по годину 4 круне
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на год 12 круна, на по год 6 круна.

За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по годину 10 франака у злату

Преплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима

Појединачно број 20 хел.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Преплата се шаље поштом или групом и посредно администратору Гласа Црногорца на Цетињу. Доноси се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваки ријеч или за број од пет центара по 4 хелера на први пут, а за сваки даљи пут по 2 хелера.

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

М И

НИКОЛА I.

по милости Божјој

Књаз и Господар Црне Горе

На предлог нашег Министра Војног производимо:

у чин пјешадијског капетана, пјешадијског поручника Јована М. Вукотића.

Наш Министар Војни нека наврши овај Указ

Број 1. $\frac{1}{1}$.

Цетиње, 1. јануара 1905. г.

Никола I.

Министар Војни

В. И. Пламенац с/р.

М И

НИКОЛА I.

по милости Божјој

Књаз и Господар Црне Горе.

На предлог нашег Министра Војног производимо:

у чин артиљеријског потпоручника артиљеријске нареднице Петра Вујовића и Војина Ивановића.

Наш Министар Војни нека наврши овај Указ.

Цетиње, 1. јануара 1904. г.

Број 2. $\frac{1}{1}$.

Никола I.

Министар Војни,

В. И. Пламенац с/р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Овогодишње свечаности приликом нове године ограничено су на обичну црквену свечаност и службу, иза које била су честитања у Свијетлом Двору од стране дипломатског кора, наших министара и великодостојника и осталог чиновништва по уобичајеном реду.

— Г. пуковник Александар Константиновић стигао је на Цетиње.

— Г. маркиз Кузани Конфалонијери, изванредни посланик и олуномоћни министар краљевине Италије, повратио се је са одсуства и предузео управу повјереног му посланства.

— Г. Сузар, министар француске републике при нашем Двору, примљен је прошлог петка у приватној опрштајној аудијенцији од Њ. Кр. В. Господара и том приликом предао своја опозивна писма.

Г. Сузар је отпутовао, остављајући међу нама врло лијепо усвојене. Његов заменик, г. гроф Серсеј, допутовао је овамо прошлог петка са госпођом, и јуче у свечаној аудијенцији предао је своје акредитиве Њег. Кр. В. Господару. Г. Серсеја допратио је и отпратио у дворским колима г. ађутант М. Церовић; учарађена чета војника одавала је прописане почасте, а војна музика је свирала француску химну. Измијени гласови били су врло пријатељски и искрени.

— Госпођа бароница од Кув, супруга овдашњег аустро-угарског министра, отпутовала је у иностранство.

— Г. Јован Матановић, књ. отпавник послова у Цариграду, одликован је лентом Меџидије.

— Г. Жулијан, шеф ескадрона артиљерије, постављен је за војног аташеа француског у Црној Гори, на мјесто г. Пеларена, који је произведен за потпуковника и позван у Француску.

— Г. Димитрије Ривов, овдашњи бугарски дипломатски агент, вјерио се са госпођом Босиљком В. Вулетих.

Симпатичном паром најаскреније честитамо.

ЦЕТИЊЕ, 4. јануара.

Поглед на минулу годину.

У свијетској историји прошла година остаће забиљежена као година свестране борбе. Рат на Далеком Истоку, гдје се двије државе, представнице бијеле и жуте људске расе, боре за превласт и господство на раскрсници запада и истока, убијене да кошта леме не само на далеку бољу будућност својих народа, него и на будућност двију раса, којима је без сумње свијетско-историјски, каквој нијесмо отавно присуствовали. Кад је већ рат између Ангела и Вура, чији спретака није био ни вакога сумњив, изазвао у свијету тако много крива и компликација, што се онда може очекивати од данашњег рата, који засија у најважније интересе свијетских држава на Далеком Истоку? Херојска борба траје већ 11 мјесеци, а свршетак јој се још изгледати не може. На Далеком Истоку треба да се ријеша проблем, да ли ће Велики океан на запад, или ће запад на Велики океан. А рјешавају га два народа, једна сила по својој величини, а други поврат са своје спретености и енергије. Не успије ни један ни други. Рјешавају га најмодернијим ратним средствима два народа, од којих је један сила копна, а други сила мора, један јак по свом начину устрајног отпора, по трожности својственој великим и тепким масама, а други по начину своје агресивне окретености и лукавости, по бистром погледу. Бој је то мора и копна, бој снаге и вјештине, бој запада и истока.

Руско-јапански рат свакако је највећи историјски догађај прошле године, а све државе, знајући што се из тог догађаја развити може, продужавале су политику оружаног мира. Али тај мир био је само фиктивне природе. На политичком и културно националном пољу није било идиличног мира у Јевропи ни ове године. Напротив, готово у свим државама јевропским било је и сувише унутрашњих борба, које не могу остати без замашних политичких последица у ма којем правцу.

У првом реду преживјела је Француска прошле године и сувише унутрашњих травица. Колико њена спољна политика напредује, толико јој бриге задају њена унутрашња питања. Француска је увијек водила културно-социјалну иницијативу у Јевропи. Прошле је године та иницијатива обаложена блиском борбом са и против клерикализма. Борбе Комбова министарства, које најпослије свршавају отказом конкордата,

значе све већу еманципацију запада од римског упулава.

Послије толико година међусобних вадјевица Француска склапа са Инглеском уговор односно Марока и инглеске владавине у Мисиру, а то доводи до подјеле сфере интереса у Африци, од којих Француска оставља за себе ову на западу, а Инглеска на Истоку. У потоње вријеме стигле су до душе неповољне вјести из Марока, али сва настојања марочког султана, да се ослободи француског упулава, неће ипак ставити ствари ни у чом измијенити.

Инглеска у својој штампи води жестоку борбу против Русије. Док је Русија заузела на Далеком Истоку, Инглеска се мудро користила њеном забављивошћу. Најприје је спремила „вучњу“ експедицију у Ласу, која се свршила жељеним уговором између Тибета и Инглеске, а затим се постарала, да и у Персији руски упулава ослаби. Наравно, овакве ствари правом су увемириле мјеродавне руске кругове, а ово радничење још је више потпурило догађај са балтичком ескадром у хулеским водама. И према Њемачкој односи Инглеске најјесу се поправили, и ако се гроф Вилон трудно, да сваком приликом задовољи инглеске жеље.

За Њемачку били су немири у југозападној Африци, који још и данас нијесу угушени, најважнији догађај. Усташак Херера стаје Њемачку не само више промена, док га скрши, већ и вапје новаца и жртана од гдјекојег рата. Њемачкој колонијалној политици задао је тај усташак јак ударца. У свијетској пак политици постала је Њемачка важна чинионица, која са својом реакционарном политиком као добар рачуница спрема земљаште, како ће преко Балкана да се потисне на исток, све до порсијскога валива.

У Италији претријали су монархији противни елементи велики пораз. Нагла пораз радикалних струја доведе је до општег изстраја, али овај је изазвао у свим круговима реакцију и нова избори донијеше сјајну побједу влади и владиној странци. Дајући одушка својим латинским, романским симпатијама, Италија се приближује Француској, али се за то ипак држи и Њемачке, радећи преко ње на својој експанзивности.

Аустро-Угарска налазила се цијеле године у парламентарној кризи. У одбрани за своја народна права борили су се на једној страни Чеси, а на другој Маџари. Чеси су у Аустро-Угарској присилени министра предеједника Кербера да одступи, а маџарска опозиција принудила је Тису, да парламенат распусти и на бираче апелира.

На Балкану одржан је „status quo“, уздржан је мир, и ако је у почетку године изгледало, да ће балканско питање окренути на се пажњу цијеле Јевропе. Догађаји у Македонији нијесу слугила на мирно рјешавање. Пролеће је имало донијети буру, али је све ипак мирно остало. Споразум између Русије и Аустро-Угарске држао је мир на Балкану, али не можда сам својом снагом, него због тога, што је Русија морала да обрати своју пажњу на Далека Исток. И у том се је часу могло видјети, што значи и колико важи за Балкан Русија. На једнај недеси-

ла не би могла спрјечити буру, која се на Балкану спрема, да је није спрјечила једино непромјенљива оданост јужних Словена према Русији, којој се није хтјело ни смјело чинити нових сметки. Њена заветност на Далеком Истоку не само да није погоршала унутрашње прилике на Балкану, него је балканске словенске народе још боље ујединила, да се што сважније одуру туђим сплеткама, које им са запада грове. Ријешавање балканског питања без или мимо Русије, не иде дакле никако!

У кругу тијех балканских држава и цијелог забринутог Словенства и Црна Гора живо је пратила догађаје на Далеком и Ближњем Истоку, остијући као увијек вјерна својим историјским традицијама како према моћној Словенској Царевини, која као истакнути ваточник Јевропе дијели крив дубокој против жуте вјевде, тако и према својој браћи на Балкану, чија су животна питања била увијек и њени животна питања и за које се је она по потреби, а према својој моћи и разлогу јавно несебично и најаскреније залагала. Поред тога, она је у своме миру и типичан и прошле године свесрдно радила на постепеном, али сталном уређењу и учвршћењу својих унутрашњих прилика.

ДА ЛИ ЈЕ САДА МОГУЋ МИР.

Поводом тога, што се послје пада Портартура проносе равна гласови о закључку мира између Русије и Јапана, „Новоје Време“ доноси на уводном мјесту чланак, у коме се између осталог говори:

„Ми никако не можемо представити себи, каква логичка нева може бити између таквога урока (пада Портартура) и такве последице (закључка мира). Кад би о миру почели говорити послје сјајне руске побједо, то би било и природно и равумљиво. Нов пораз, по нашем мишљењу може само погоршати, а не никакво побољшати изгледе на мир. Све доде, док ми будемо у стању, да послје читавога низа одлучних побједо диктарамо Јапанцима наше услове, свака па и „најчасвија“ мир, који би нам био понуђен, био би ошет мир између побјеђене Русије и побједоносног Јапана.“

„Сетимо се за тренутак минулих 11 мјесеца. Ал је рат букуо, рускоме народу дато је било овакво објашњење: ратоваће се на бојишту, које је одаљево од средишта руске државе много хиљада километара. Жеља руске владе да очува мир, онемогућила јој је, да се у своје вријеме спреми за рат. Због онога мораће протећи дуже времена, док будемо у стању наносити Јапану такве ударце, који би одговарали руској моћи и која би, при најмањем проливању руске крви, послужила као достојна отплата нашем непријатељу. „Нека руски народ трпљељиво очекује будуће догађаје, у потпуном увијерењу, да ће наша војска приворати непријатеља, да јој стоструко плати добчени јој вазан.“ („Прав. Вјесник, 4 фебруара 1904 г.)“

„Те ријечи су биле и јасне и равумљиве за свакога. Ове су давале

логичну и потпуно славу. Пошљедица мирољубља била је неспрема. Далеко одстојање потребује стрпљења. Међа пак да се уштеди сувашно проливање руске крви, потребује стрпљења двоструког, а награда за све то биће „стотрука отплата“.

„Руски народ стао је да трпјељиво ишчекује. Пред њим се је извала црна слика: бој код Чемулца, погибија „Петропавловска“, бој код Туренчева, бој код Кинчу, код Вафангоу, бој код Даличао, бој код Портартура, погибија „Рурика“, погибија „Новика“, бој код Љаојанга; бој код ријеке Шако, а најпослије предаја Портартура. Све смо то ми поднијели тако трпјељиво, да би то чинило част којему драго народу и то се стрпљење даде објаснити само вјероване у она обећања, да ће се то стотруку платити. Период ишчекивања све се више отезао; шазивив, бичени нашем оружју све су се више множили и јачали. Ми смо све поднијели. Ми смо пропустили као непажану и ону дневну наредбу војсци, која нам је јављала да се период стрпљења свршио, па нас ни то није довело до побједе. Ми смо допустили и то, да и сам главнокомандајући може да се превари у одржавању праве мјере стрпљења, која се тражи од рускога народа. И послјеге те дивне наредбе ми смо даље остали чврсти у нашој вјери, да ће неминовно доћи оно што нам је још у фебруару обећано било, да ће неминовно доћи та „стотрука отплата“.

„При таквијема условима, закључак мира, па било то сада или у ближкој будућности, све до потпуног пораза непријатеља, немогуће је и не да се замислити. Такав закључак мира, ма како „честан“ он био, поткопао би оно, без чега не могу да постоје правилни државни односи: такав мир поткопао би повјерење према нашој политици“.

РАТНЕ ВИЈЕСТИ.

Предаја Портартура

Стање у оци предаје.

Стање, које је владало пошљедњих мјесеца у Портартуру, не да се описати. Од 8000 људи, колико је још остало било бораца без хране и муниције, половина је била болесна, а и та половина, по Стеселевим ријечима, није личила на људе, него на сјенке. Лично рањени војници били су преврнути и остајали су у борби. Нарочито је жаљосно било пошљедњих дана у болницама. Оне су биле дупком пуне људи унаказаних гранатама. Страховити задици од човјеке крви и разва трувања је болнички вавдух. Чак и милосрдне сестре, које су вршиле дужност болничарки и биле навик-

Л И С Т А К.

НЕПОЗНАТИ ЈУНАК

Слика из руско-јапанскога рата.

од С. Х.

Непознати јунак гледао је у помрчину бурне ноћи, коју је тренутно расијепала јарка свијелост ратних фењера, као какве страшне очи, откривајући у густој тами час тешке слике побочних тврђава а час слике ратних бродова. Под игром тјех блудећих зракова предмети су добијали чудноват, фантастичан глголет. На прегнути поглед посматрачв старца се да око себе угледа штогод необично: појаву новог брода или дунке, а вјешито ухо ловило је међу шумом таласа и шумом китице још и одјеке страшне топовске натре.

„Лако се било и преварити међу хаосом од толиких звукова и летећих необичних зракова, који су помрчину проскијепали, али не обавирући се на то, очи матрова, посустале од напрезања и шибања вјетра, склапаале су се против његове воље; изнемогаост је била у свим удовима његовим и тешки сан несавладиво наваљивао је на њ.“

Како је већ времена прошло да он непрестано живи тако, — час полубудан и тешко уморан, час пробуден опасношћу, а не спавају, не нахрањен, у зноју, глибу, мрзату и чаји — он је изгубио сваки ред и подлао се општим приликама, које су цариле око њега, у којима је себе сматрао за ситиципу, али ситиципу потребиту цјелини, у којој није било времена рачунати ни

нуте на такво што, падале су у несвијест од гађења. Тако је кужан био трулежи испуњени вавдух, да су болничарке морале да у вавдрвама стално држе по једва запупчај од памука уквашен у колоњску воду. Гранате су тешко општегле многе болнице. Многи болелици су у својим постељама од граната осакаћени. Дан и ноћ допирало је у болницу до уха болесника грување јапанских топова. Људи, који издисаху, са страхом и ужасом очекиваху, да граната удари у њихове ложнице. Храна болесницима било је покварено коњско месо. Многи болесници, мислећи да има хране и да неће да им даду, грозно су грдали. Офицери, који прича све те ужасе, вели: Мој отац био је официр у Севастопољу, али никад није видио он тамо оно, што сам ја видио у Портартуру. Јаук рањеника, ропач самртника, урлик људи, који су оперисани без наркозе, све то претворило је болнице у прави пакла. Правд је спас био побјећи одатле на умиду, гдје су такође све брцале гранате. На све стране могао си видјети само поједине удове човјекег тијела и ловке од крви. Капетан Карцов прича ово: У тврђи S погнају је неки јапански принц; Јапанци су послали једног парламентарја, да закључе примирје и да прицв леш нађу у једној гомили иструпила лешева који бјеху натрпани један на друга. Руси су примили изасланика најучтивље, и, као да је у Портартуру радило још више пивара, један стражар предаде једном Јапанцу бочу пива, пошљедњу у цијелој тврђави. Према томе је нагледало, као да смо ми уживали; међутим, ми смо већ три мјесеца јели само ориз и од њега добили неку врсту скорбута, (болест у устама) сличну болести берибери.

У писму једног руског поморског официра са „Севастопоља“, које је случајно допало Јапанцима у руке, а публиковао га је јапански поморски штаб, такође се стање Портартура у најпрвим бојама описује. То писмо гласи:

Тврђава се не може више држати он до краја децембра. Наваду непријатеља ми нијесмо у стању задржати. Сви смо равночарани спорашћу Балтичке флоте, које нема па нема. Тако звана „неприступна ограда“ Портартура, како је Стесел назвао, само је илузија. Пошто су Јапанци завели бријег од 203 метра, пад је Портартура невабжежан. Пад тога бријега равнао је паду града, па макар како тврди били његови бедеми. Нови град налази се под директној непријатељском ватром. Стари град још је могуће бранити. Двије трећине браниоца бријега од 203 метра пали су. „Севастопољ“ је 25 новембра извишао из пристана, али на њему мјесто обичног броја момчади (680) има само 111. Дању је палоген топовској ватри, а ноћу торпедима и већ је добио неколике пробојине и прислониво се к бријегу. Он је већ изгубљен и није га могуће поправити.

Отопљења је скоро немогуће додати и немамо се на чему ни ми сами огријати. Наш саобраћај с осталијем свијетом помоћу телеграфа без жица прекинут је и ми смо одрезани од свега свијета. Већ давно немамо ни од куда никакве вијести. Доважачке муниције морем постало је немогуће, а „King Arthur“, који се пробио к нама, довекао нам је само јечма.

„Севастопољ“ је тако пробијен, да се не може мицати. Све што може чинити, то је, да с мјеста одбија нападе, који су

расуђивати. По својој занемоглости и поцрнелим лицима својих другова и официра ејећао се, да су се страдања и патње протезале врло дуго, али рачунали колико времена — то ни њему ни другима до мало прије није долазило на памет, док им је таму мучничког живота објаснала вавнасна радост, јер су им објавили, да ће се мјесец службе у ошеједној од непријатеља тврђава рачунати као година.

Од тога времена он је све на прсте рачунао и пробрајао, колико му је још остало да служи, и сваки би се пут иза рачуна осмјехнуо, кад би дошао до закључка, да му је остало још врло мало. И на свом стражарском мјесту, борећи се са снагом, напрежући цакљу, непрестано је размисљао о срећном повратку својој кући, гдје га је жељиво очекивала стара мајка, млада жена и мило му имање кућено.

Рат га је застало сасвим као новјалију, и једва што је почео био да се навикава на војничку службу. Она му се чинила врло тешка; није била по људи његовом благом и мирном карактеру, и назив „сељак“ управо је растао с њим. Често је добијао од старјешина, а особито од подофицира, укор и опомену али је ипак кротко сносио све терете, видећи у њима невабжежну потребу тога новог необичног стања пред којим је он с побожношћу и страхом стајао. Његов слаби састав умло је њему и његовим домаћим увјерење, да га неће примити у војску, те су га рано оженили. Допала му се дјевојка, а радница је пребала у кући. Живјели су добро... Тек што му се родио мали синчић, а њега су одмах повали у војску и објавили га као способна за војника. Од јада се тај дан први

на њ учерени. Јапанске торпедјаче нападају нас, као да иду на мирне вједбе. Ако „Севастопољ“ потоне, ми ћемо се искрцати на обалу.

Сва смо спрежни да се боримо до тонег. Што се таче нас са „Севастопоља“, ми смо ријешили, да не осрамотимо име, које носимо, и да не допустимо, да умremo срамном смрћу од глади. Боље је умријети, него се осрамотити.

Од 18. новембра непријатељске једнајст-пачне гранате почеле су падати на наш брод, пробијајући палубу и долазећи до самог дна од брода. Као кривца наше эле судбине ми рачунамо онога, који није у своје пријеме дао потребите инструкције, да се предупреди искрцавање Јапанца на Љаодунско полуострво.

Писмо се завршило тајем, што официр и опет каже, да су се сви ријешили, да умиру борећи се.

Услови капитулације Портартура.

1.) Сви војници, како сухопутне, тако и поморске војске, као и добровољци и лица, која су на државној служби у портартурском гарнизону и тврђавама, постају заробљеници.

2.) Све тврђаве, батерије, ратне и друге лађе, оружје, муниција, коњи и цио војнички материјал, државне аграде и сви предмети, који прападају руској држави, предају се Јапанцима у стању у коме су у овом тренутку.

3.) Ако се ови два услова приме, онда се ради сигурности да ће се и ивршити, гарнизони тврђава и батерија Клушана, Шаонцшана и Тоанцшана, као и чатавог лаца који је на југоистоку од помонутих тврђава, морају бити наведени 21. децембра у 12 сати. Поменуте фортице и батерије морају бити предате Јапанцима.

4.) У случају ако се дозна, да је руска војска, сухопутна или поморска, уништила предмете побројене у тачки 2 ој, или је ма којим начаном измјенила њихово стање, у коме су се налазили у тренутку потписа овога уговора, онда уговор губи снагу и Јапанцима остају одрјешене руке за даљи рад.

5.) Руске сухопутне и поморске власти обвезују се, да саставе и да Јапанцима предаду:

а.) планове тврђава Портартура и њихов распоред;
б.) карте подземнијех и подводнијех лагума, као и свега другог, што би било опасно;
в.) списак, који би показивао начин поморске и сухопутне службе у Портартуру;
г.) списак официра сухопутне и поморске војске с означењем њихова чина и дужности;

д.) списак транспортнијех и другијех бродова, као и списак момчади на њима;
е.) списак свију грађана с назначењем пола, народности и занимања.

6.) Оружје, укључујући и оружје ручно, муниција и цио војнички материјал, државна заља и све што припада руској држави, коњи, војничке и друге лађе св свијем што је у њима, морају бити остављене у истом стању у коме су се затекле, а комесари руске и јапанске војске одређиће, како се имају предати.

7. Јапанска војска, узимајући у обаир јуначку борбу руске војске, допушта руским официрима сухопутним и поморским, а такође и грађанским чиновницима при војсци, да задрже при себи хладно оружје и приватну својину, која им је неопходна

цут у животу ошцо. Живео се он тога ејећа, као да је то било јуче, ејећа се онг мрачног кишљивог јесењег дана, када се на његов живот спустила та тешка мора.

И ето је и он постао „државни човјек“, од чега се баш највише и бојао. Први мјесеци службе проишл су му као неки тешки сан... Иза рала на пароброд! На средине патријархалног села, гдје не само нијесу још знали за жељезнице, и што нијесу гледали мора, но ни ријеке још виђали нијесу, по којој плоче лађе. Он је рачунао себе да је изгубљен, одвојен од свакога свога, несрећан, те је само јадиквао и чекао. Обитао му је задавало страха то непрестано узбуракано море и његов недогледаји простор. Писменост и укоченост војничке дисциплине биле су му теже од војничке обуке; никакав термин није могао сложити се са његовим тошким мозгом и није подлавно његовом сељачком језику. Он се зноио и тудио над њима вице него над својим радом и тешко је угадио, кад год би га који подофицир опоменуо и рскао му, да у њему „нема никаквог војничког поноса ниш појама“. Поноса је он имао, а имао је и појама, али је тај појама код њега био некако особит, много простији, него што су то од њега захтијевали. Он никад не би умно наравити ријечима љубав према домовини, која му се олачавала у љубави према његовом рођеном селу, за којим је непрестано међу новим дарљцим и необичним утисцима и опасностима ратнога живота туговао. Рат, пред којим је све његово биће дрктало, био би схватљив за његов ум, да је ко дошао „да одузима руску земљу“, али схватити то, да вад-

за обичне животне потребе. Помонути официри, чиновници и добровољци, који писмено даду поштenu ријеч, да се неће више враћати у трупу, ниш да ће до краја рата ма какво непријатељство чинити против Јапанаца, добијају дозволу, да се могу вратити у отаџбину. Осим тога, свакоме официру, било сухопутне или поморске војске, допушта се, да поведе по једног слугу, који се такође мора писмено обвезати, да неће више у рат учествовати.

8.) Руски подофицири и прости војници, како сухопутне тако и поморске војске, и добровољци у униформима и сашаторима и стварима, које њима лично припадају, сакупље се под заповједништвом својих дотичних официра на мјесту, које им Јапанци покажу. Јапански комесари објасниће, како се ова тачка има испунити.

9.) Санитетски кор, као и они чиновни руске војске и флоте, који не припадају к стројној служби, биће од Јапанаца задржани, јер је њихова служба потребита за његовање заробљеника. Течајем тога времена та се лица обвезују, да ће стојати под командом дотичних јапанских власти.

10.) Питања о начину, којим ће се становништво издржавати, као и о преносу књига и докумената, који се односе на градеку и финансијску администрацију, архива и свију других појединости, које су потребите за извршење овога уговора, биће уређена особитијем споразумијем уговором, који ће имати исту снагу као и овај.

11.) Којије од онога уговора чуваће се у јапанској и у руској војсци, а уговор ће добити законску снагу одмах чим буде потписан.

Како је предаја Портартура текла и што је иза тога слиједило, бечки „Кореспондент бирс“ доноси нам ове вијести:

Токио, 24 децем. Руски и јапански опуномоћеници у Портартуру склопили су данас погунидбени споразум о поступку при формалној предаји тврђаве, као и о даљем поступку с посадом и градским становницима.

Лондон, 24 дец. Руска посада је остала градо у програму. Вјиници још способни за бој сакупили су се близу једног навањског утврђења. Сјутра ће оставити тврђаву руски чиновници, а у суботу цивилиста, који неће да остану у Портартуру. У недјељу ће ући у град опсадна јапанска војска.

Лондон, 25 дец. Јуче у 11 сати прије подне састали су се у једној колиби села Шуиши ђенерал Ноги и ђенерал Стесел, те су дуже времена разговарали. По том су се руковали, те је ђенерал Стесел узјачао коња и повратио се у Портартур. — „Deli Express-и“ јавља се из Токија: Портартурска руска посада одмаршрала је јуче под водством својих официра и у пратњи јапанских официра к источној страни залива Јаху. Јапанске чете правиле су шпалер и одавале су почаст, кад год би прошао који руски ђенерал или штабски официр. Свака руска регимента имала је пред собом своју заставу, а официри су били у парадним униформима с одличјама и сабљача — Улице и куће у Новој вароши малу су општегену ушљед јапанског бомбардовања, доцим је стара ваврош претворена и рушевину. — У Чифу се је јуче очекивао долазак 1000 особа, које се не боре, из Портартура. Јевропске колоније у катајским дукима најмјеравају примати у својим болницама што више ранљеника и болесника из Портартура.

чина његова отачастна захтијева, да се бори и умре баш овдје, на крају свијета, — он никако није био кадар. Он је само мислио, да му престо и без сваког размисљања ваља страдати, а мисла и умријети, но опет треба и прочитати добро тог непознатог за њега, непријатеља, — Јапанца, који је „кравак православнога народа“. Због тога, он се тасосредачно исповиједоо друговима да се боји, е ће умријети без покајања. Но ипак у првом слушају показао се тако тврди и одважан, да је одмах добио похвалу од својих старјешина.

— Еј, брате сељаче, како је, — шалила се с њим дружина — све си се до сад из мукe у муку преваливао, па се ето и до похваље докотура!

— Па разумје се, но како... Ја сам свом душом... Мршава је он одговарајући и правдајући се, а ни мало не понвесио се од те необичне почасти.

У тој туђини и одалежности једином утјехом било му је писање писма и добијање одговора. Писма је он с муком писао, а садржина им је била мршава, али су била пуна похвала и вежних нараза. Та су му писма приближавала удаљену домовину, увштанала растојања и довозила му мирне са разних њина... Од почетка блокаде и та се радост прекинула, и једино у разговору о својима и у успоменима приближавала му се домовина и живјела је с њим. Но све те људе, који су били сакупљени са разних крајева Русије и који су били непознати један другоме, од регрута до сјидог адмирала, саједињавала је и братимила једна општа мисао о домовини и избављењу, које ће

Токио, 26 дец. Јапанци су прије капитулације Портартуре потопили 2 руске торпедјаче и 3 контраторпедјаче Крестарца „Бајан“ тешко је штетена. Јапанске гравате увиштеле су кановајерку „Бобр“.

Лондон, 26 дец. Генерал Стесељ за дао је своју ријеч, да ће више учествовати у овом рату, те ће се преко Нагасакиа повратити у домовину.

Токио, 26 дец. Генерал Ноги јавља: Руси су предали све предмете, о којима је говор у чл. 2. уговора о капитулацији, као и сва утврђења и батерије. По добавеним подацима заробљено је: 8 генерала и адмирала, 57 пуковника и мајора, 100 поморских капетана, 531 капетан и 1 поручник копнене војске, 200 поморских поручника и поморских чиновника, 109 штабских љекара, 99 војних чиновника, 20 свештеника, 22 434 подофицира и војника, 4500 морнара, у свему 32 207 особа. У болницама има око 16 000 рањеника. Предано је 100 јахаћих и 1870 коња за возу.

Лондон, 27 дец. Само 80 руских официра задовољно је ријеч, да се неће више борити. Редовне руске чете иду данас у Далеки Једно јапанско одјељење ушло је јуче у Портартур, да обува ред. Јапанци су заузеле сва утврђења. Јапански морнари одстрањују мине и потонуле бродове код уласка у пристан. — У нарочитој сједници прихватио је јапански парламент резолуцију, у којој се честита Микадо за успех рата у прошлој години и нарочито благодарност Генералу Ногију и трећој војници.

Портартур, 28 дец. Руске стрелјачке регименте бр. 5, 13, 14, 15 и 16, у сву 86 официра и 5451 војник, оставиле су Портартур и пошле у јапанско ројство.

Лондон, 28 дец. „Standard“ јавља се из Токија, да у Портартуру владају, тифус и друге прилепчиве болести. Мјесто и пристаниште морају се дезинфицирати, прије него Јапанци убу у Портартур.

Лондон, 29 дец. Из Ногијева главног штаба јавља се: У Портартуру букнуло је послије предаје натра на два мјеста. Генерал Стесељ изјавио је главног штабу, да нема довољно добровољаца, који би послужили одласка чета вршили надзору службу у тврђави. Далеје је генерал Стесељ замолио, да јапанске чете одмах убу у тврђаву.

Токио, 29 дец. Од 878 руских официра, који су припадали портартурској посади, дало је њих 441 своју понетну ријеч, да неће више учествовати у рату против Јапана. Њима је за то доуштено у смислу услови о капитулацији, да се враћају своју домовину. С њима полазе 292 ордонаса Генерал Фок, Смирнов и Горбатовски, као и адмирал Вилман воде поћи у јапанско ројство. Генерал Стесељ отпутоваће 30 о мј из Далега у Нагасаки, а одатле кренуће у Русију.

Токио, 29 дец. Предаја заробљеника портартурских закључена је. У свем је заробљено 878 официра и чиновника и 23 491 војником. Жељезничка управа у Сахију добила је наредбу, да се спреми за транспорт 20 000 Руса из Симоносекиси у Куре. По свој прилици биће заробљеници смјештени близу града Куре. Тешка болесница остаће донекле у пољским лазаретима у Портартуру. Сви, који су способни за транспорт, отпремиће се у Јапан.

Токио, 29 децем. Мисли се, да су Руси изгубили у Портартуру око 25 000 војника.

Нагасаки, 29 децем. Овамо је стигло 1000 рањених Руса из Портартуре. Рањеници су смјештени у болницама.

Лондон, 29 децем. Микадо је на именовао гувернером Портартуре подадмирала Шибјаму, досадашњег заповједника поморског арсенала у граду Куре.

Токио, 30 децем. Генерал Ноги јавља, да су пошла у ројство Генерал Накитан и Баиле, адмирал Вирен, Генерал Рис, Надвен, и Ростинков; адмирал књаз Грегоровић и Роштилински, и заповједник вјанжињерског корпуса Риндебек дали су ријеч, да се неће више борити у овом рату, те су пуштени на слободу.

Петроград, 30 децем. Из Цифу-а се јавља: Генерал Ноги изјавио је својим официрима, да ће Портартур остати увијек у јапанским рукама. У почетку рата радило се је само о Манџурији и Кореји. Данас ће се Јапан прије свега, одрећи, него ли Портартур, који је стајао толико крви. Читав Јапан ће поћи у рат, да одржи Портартур, те ће сви Јапанци прије погинути, него ли напустити јапанску заставу на портартурским бедемима.

Портартур, 30 децем. Генерал Стесељ отпутоваће данас са својом фамилијом у Нагасаки, где ће остати неколико дана, те ће одатле кренути у домовину.

Токио, 31 децем. Официри у Портартуру, којима је наређено да прегледају лађе, извјештају о стању трију крестарца: „Гибљак“, „Разбојник“ и „Забјак“, о којима се досле није ништа знало. Прва је крестарца потонула у западној луци; незнани арбули вине на воде. „Разбојник“ је потонуо близу свјетловика. Држи се, да су га сами Руси потопили. „Забјак“ се такође налази у западној луци, њега је ватра уништила. Три се контраторпедјаче налазе на дну, те су уништене. А двије друге се налазе 1000 метара далеко, близу којих леже двије изгорјеле топовнице. Још се не зна гдје су двије контраторпедјаче.

Лондон, 31 децем. „Standard“ јавља се из Токија: Руси заробљеници почињу стицати у Нагасаки. Генерали и адмирали биће опремљени у Хокаиду. Војници јагледају добро.

Руски листови о капитулацији.

„Новоје Време“: Гласови наших пријатеља и тајних и јавних непријатеља сливљу се у славној нашим јуначима. Руски војник борио се 11 месеци са непријатељем много пута славнијим, и ми биемо га побједили били, да на помоћ томе спољашњем, отвореном непријатељу није дошао унутрашњи, тајни, о којем су знали само они, који су се налазили у Портартуру. Њима је било апано, кад ће престати стрелба, хране, љековица. Хероји браћоци Портартуре морадоше положити пред непријатељем не оружје, него руке. Дакле се на убојну ватру непријатељску могло чиме одговорити, докле су и ове, ма и болесне руке, вршиле своје дјело и одбиле нанале непријатељске, који је стално могао обављати и пољачивати своју снагу.

У кору славној, којој се пјесмају у туђини нашим портартурских херојима, а нарочито у Инглеској, радо би смо чуло што више правде према нашем непријатељу! Херојство наших портартурских јуначи не само се неће умањити, него постаје веће похвалама одважности и храбрости јапанске. За 11 месеци обје су стране увајамно познале и научиле се цијенити. Јапан је тек сад видио, шта је то

би све то видјели, и како ни он сам таквим чудесима назад годину дана не би вјеровао, да му је когод приповиједао, па се осмијеху.

„Неће ми код куће вјеровати, кад им станем о свему овоме приповиједати. — го вораше он сам собом, живо представљајући себи свој повратак кући.

„Писати им унапријед нећу, кад будем долазио неким мој долазак буде изненада! Застају до мрака, прилићу полако кући, купнућу у прозор; путник сам, рећи ћу, мислим, пустите ме да прећихам! Мајка ће ми или жоне отворити... Синчаћу биће већ велики порастао, хеј! да ли ме и знају? У газдинуку б з сумње биће изватка... Наравно, док газдина ока нема... Но, абиља, доки ћу, лаке Бог, све ћу опет уредити и поправити... Помоћи ће Бог и њима, да и без мене не батале ни сјетву на ксибду. Ех, како бих пошо за ралом по влажној доброј земљи а размануо озгом косом по ливади!...

Чудноват звук пробудио је морнара из тихих спањарија. Али то баш нијесу звуци звонка са родне цркве... Крет и анђио са мн м! Зблиа, да у самој ствари ја ијдјесам био заспао! А, то су звона од саћа на броду и абија пошо, а друга са околних бродова исто понављају, као да један другоме предају своју тајанствену дозину. Он није задријемао, није је заборавио, само је тренутно престао бити морнар, а уао је мха сељак из Загубљевке.

Али ето чују се кораца по палуби од ратног брода. Е, Бугу хвала, биће смејна! Он одлази са страже у кајуту, изврне се на своју постелу и одмах заспи и свијева: рат, брод, да јсон морнар — па ошт

рат с Русијом, каквих жртава треба. Нас неће пратити вјечно вла судбина. Портартурску флоту измијењиве нова, која неће имати на челу адмирала, који ће се вратити ватраг. Дигнуто је пола милијона војске и ратна сребра намираје се на једнога од трију армадних заповједника...

Губитак Портартуре заиста неће остати без утицаја на нашу манџурску војску. Али тај губитак неће јој одузети духа, напротив, о томе може бити сваки увјерен, у срцима синова руских на Шаху плануће иста руска храброст и одважност, која је одушевљала браћиче портартурске.

„Сјејет“: Сирти се нијесу жадали Стесељ и његови суборци. У заграљу смрти живјели су већ читав низ мјесеца и штитили су заставу руску. И није преостало ништа друго, него предати се. Могуће, да је та минута Стесељу, кад је имао одлучити о томе, била најгорчија у цијелој двоземској боју, који је водио, а гледао губитак флоте, људи, нестајање муниције, издање једне тврђе за другом у руке непријатељске, а помоћи ни од куда. И ако су горке сузе за Портартур, ни најмањи пријекор не пада на онга витеза без страха. Пад Портартуре је тешка рана, али ми ћемо је подијети. Нека нас Господ сачува људи, који би сада говорили о миру! Тежак је рат, велика је то рана за народ, али је гори срамотан мир.

„Виржеоја Вједомости“ исказујући захвалност Стесељу и борцима, којима се диви свијет, кажу, да се духом не смеје клонути, него треба направити све силе, наставити рат и направити мир, послје кога се неће требати бојати новог рата с Јапаном.

„Новости“: Портартур се често упоређивао са Севастопољем, али то упоређење није исправно. Севастопољ није био одржан од Русије, дочим је Портартур запала тужна судбина тврђе чије, су неге се спољашњим свијетом биле сасвим прескрипује. Човјек се мора чудити, да се је најмоћној сили непријатеља могао и тако дуго одунирати и да му је кадар био толико тешких удараца задати. Задатак Портартуре, који је сада коначно завршен, био је од огромног уапна на тогај рата. Само Портартур имамо захвалити, да се је наша војска могла концентрисати код Мукдена и тако ојчати, да је кадра била зауставити јапанску офанзиву. У егари овај задатак тврђе био је испуњен већ за вријеме љаојнеке и јаптајке битке, то је даљи отпор Портартуре био тек тешки хероизам, који је имао учврстити славу руске храбрости, а друге користе није могао донијети.

У „Ст. Петербурге Вједомости“ посвећују се ови редови браниоцима Портартуре: „Многи од нас — познати и непознати — падохе у тешкој, крвавој, неравној борби. Вјечни им спомен! Мало вас је остало у животу и спасло се из ужасног пакла. Вјечна слава вам сротницима моју сретнијема. Осјетићете, како ће на вама јуначке груди падати сузе поноса ваших матери и жена. Видићете с којом ће вам свечаном милицом, с каквим ерданним признањем дочекасти Русија на повратку у домовину, па ћете чути, како се о вама гдје се год будете налазила и с ким год се среди, људи говоре: „Тај је био у Портартуру“. У свакој руској школи гледаће се слике ваших подвига и ваших воја. По живи и иртви Портартурци, ви сте бесмртни! И онда кад наша тјелеса истуру и претворе се у прах и пепео, ви ћете живи

све на једном нестане и он познаје и види себе као сељака. Он иде по давно познатом путу... А ваздух! Е, како је диван! Све медом мирисе... Ваздух, ка' оно ти ваздух свога завичаја... Груди не могу да га се надиху од милине и љепоте... Гле, ено овамо за оградом његовог сеопе... Гле, како сунце валдаји послје ведога дана... Стадо се враћа кући, ено иду и говеда, вичу дјеча угонечи их у оборе. Разгледа, срдјета, љуби, милује... Гледа га стара мајка, стоји, плаче и смеје се „Код нас, кажу, Јапанци — и наједанпут од неког округе га Јапанци, мрмљају му нешто и некуда га вуку... Он се стара, да им се отме и виче: „Заволи вас нека носе, одкуд сте ви овдје; ја сам код своје куће!“ и наједанпут буди се од сна...

Погледа, кад над њим стоји бркаста слика ботсманова, који га срдито гуркаше... — А, како си се размазно! Нијеси ваљда код куће. Устај живо, јер одлазимо морем!...

— Слушам! одговори Иван, живо устајући; он одмах заборавља свој сан и претвара се у правог морнара са потпуном мишљу и тежњом, како ће тачно и на вријеме све испунити, што му се нареди.

Торпедјача је тајно испловила из залива, са погашеним огњенима. За њом остају тврђаве и остали ратни бродови, загоњетно мигајући својим огњенима у мраку, док се најпослије нијесу сасвим изгубили из догледа.

(Свршило се.)

вјети у срцима повних покољења руског народа, која вас нијесу никад видјела. А овдје у престоници, домовина ће вам подићи достојан споменик, пред којим ће свако војничко одјељење, кад буде мимо њега полазило, исказати дужну пошту“.

Страхи листови о капитулацији.

Сав се пошени и честити свијет дивни херојској борби портартурских бораца, сва штампа скида капу пред руским војником и нема довољно ријечи да исказе своје дивљење руској војсци и њезину заповједнику Стесељу.

Тако „Дели Телеграф“ је пун дивљења истрајности и јунаштву руском. Говорећи о уништењу тврђе и лаја каже, да Руси нијесу тиме повриједили ни једне обавезе; напротив били би најдајнице, да нијесу тако учинили.

„Дели Кропик“ обратио се некојим познатим инглеским генералима с молбом, да кажу своје мишљење о Портартуру. Генерал Робертс рекао је: „Одбрана је Портартуре била величанствена и заслужује дивљење свега свијета“. Генерал Волселеј: „Исказујући јавно своје мишљење, могу само одати хвалу сјајној одбрани генерала Стесеља и дивљење руској храбрости, као и неукротивој одважности и одлучности јапанској“.

„Тајмс“ каже, нема ријечи, којима би по заслуги могла бити оцијењена херојска одбрана Стесељева. Његово знање једнако је његовој храбрости и одлучности. Показао је, шта може руско херојство, а име његово свагда ће бити име једног од најславнијих војсковођа.

Царски листови говорећи о предаји Портартуре, кују у звијезде храброст, истрајност и пожртвованост у Руса и Јапанца.

Одликовање Стесеља и Ногија.

„Норддиче Ана. Цајтунг.“ доноси телеграма, које је њемачки Цар послао руском Цару и Микадо због одликовања Стесеља и Ногија орденом „За заслуга“. Телеграм гласи:

Цару руском и Царскоје Село. Одбрана ће Портартуре остати за увјек примјер за војнике свију народа. Јуначку, који је твојим четама заповиједао, диви се читав свијет, нарочито моја војска и ја. Да љедам израва напош симпатији и дивљењу за генерала Стесеља и за његове храбре чете, надам се да ћеш ти пристати, ако му ја подијелим највеће војничко одликовање, од Фридриха Великог основани орден „pour le mérite“. Исту част указаћу његову врском противнику генералу Ногију.

Телеграм Микадо гласи: Опада и завидица Портартуре показале су генерала Ногија као храбра, мудра војсковођу, чим се јуначким дјелима као и његовим четама диве сви војници, а особито ја и моја војска. Надам се да ће Ваше Величанство пристати, ако му ја као спољашњи знак моје дивљења подијелим од мога претка Фридриха Великог за храброст на бојном пољу основани највише пруско одликовање, орден „pour le mérite“. Његов врски противник генерал Стесељ добио је исто одликовање.

Од руског Цара стигао је овај одговор:

Његовом Величанству Цару у Берлин. У име своје војске захваљујем ва великом одликовање, које хоћеш да дадеш генералу Стесељу. Он је на челу храброг гарнизона до краја храбро чинио своју дужност. Твоје и твоје војске симпатије као и признање ва његово држање ја дубоко осјећам.“

Микадо је одговорио овако:

Њемачком Цару у Берлин. Ја сам врло обавезан за дивљење Вашег Величанства због азузимања Портартуре. Што се тиче благовољења Вашег Величанства, да подијелите генералу Ногију највеће одликовање пруске војске, ја с радошћу пристајем.

Генерал Кондрашенко.

У једној тврђави сјеверо-источног портартурског фронта погинуо је, 2. децембра, један од јуначких браниоца Портартуре, генерал *Ромам Сидоровић Кондрашенко*.

Генерал Кондрашенко родио се 30. септембра 1857. год, а 1877. г. свршио је Николајевско инжењерско училиште и као официр ступио у 1-ви Кавкавски саперни пук. За тијем је свршио двије академије: Николајевску инжењерску и Николајевску генералног штаба, па је служио као официр генералног штаба у виленском војном округу, а то најприје као старији члан штаба 4-ог армијског корпуса, а за тијем као штаб-официр при управи 6-те бригаде, као старији ађутант и штаб-официр при штабу виленског војног округа и као начелник штаба Уралске војничке области. Год. 1892. био је произведен у чан пуковника.

18. децембра 1895. год. био је назначен за команданта 20-ог стрелјачког пука, а 23. јуна 1903. г. за особито одликовање у служби био је унапријеђен за генерал-мајора и заузео је мјесто као окружни дежурни генералног штаба у примурском војном округу; на томе положају остао је до 8. новембра 1903. г., када је назначен био за команданта 7-ме источно-сибирске стрелјачке бригаде у Портартуру.

Кад се је сва бригада, у почетку да-
нашњег рата, преуредила, те од ње по-
стала дивизија. Кондратенко је постао ко-
мандант исте дивизије. Од свршетка јула
та је дивизија, заједно са својим јуначким
командантом, вршила видну улогу у од-
бијању свих јапанских јуриша на тврђаву.

У знак признања за његово јунаштво
одликован је, 30. септембра, орденсв. св.
Ђорђа IV ст., а 22. октобра унапријеђен
је за генерал-лајтнанта.

30. октобра био је одликован орденсв.
св. Ђорђа 3-ег ст, и то му је била потоња
награда.

То је кратки преглед службена
генерала Кондратенка, али је то врло мало
и врло сухо за тога „неумрлог јунака“,
који је својом енергијом и огромним тех-
ничким внашењем изналазио све нова и нова
средства за одбијање и пораз непријатеља.

Јуначка одбрана Портартура остаће
ољековљена на страницама војничке исто-
рије, а име генерала Кондратенка нераз-
двојно је са том одбраном везано.

У одмарању био је увијек потоњи, а
у раду увијек први. Још у јулу он се
далеко својим врлинама истакао, те се је
о њему говорило на све стране, — да одби-
јање јуриша на Зелене горе припада ис-
кључиво њему.

Већ 13 јула поколебала се руска вој-
ска пред жестоком навалом непријатеља и
повпла се назад са гора, које су крвљу
явљивене биле. Проницави поглед генерал
видио је одмах о чему се ради и да
се не смије губити вријеме. Његовом хлад-
нокрвношћу, лечном храбрешћу и повјере
њем, које су имали војници у њега све је
спасено било.

„Шта је то? Зашто да се одетупа?“

„Но шта ће се...“ чуо се од некуда
одговор.

„Наоколо марш! Науријед! Иде нам
појчање. Ти, поручнике Лубимски, по-
држи за тренутак чету под своју команду,
и, похито, похито се на брјег. Навише —
крите се као камења“.

Не обраћајући пажње на звијук пуш-
чаних врња, генерал се обратио чети ор-
дањима:

„Браћо! Лешине је умријети, него се
осрамотити од-тупањем. Не забрављајте,
да се на вас нада Цар — Бањшката и сва Ру-
сија. Одетупања нема. Сви ћемо умријети.
Јунаци, у име Бога науријед!“

Јапани су, рауумије се, били одби-
јени.

Са својима див јунацима генерал Кон-
дратенко је чуда чинио, бранећи преима
сваки педаљ земље и приморављајући Ја-
панце, да губе десетке и стотине људи за
сваког погинулог руског стријелца.

И вјеран својој ријечи, он је као хра-
бар војник и вјерни слуга Цара и Отар-
бине крвљу својом своју оданост према сво-
јој дужности запечатити.

Текак је то губитак, али је сретна
Русија, која такве синове одгаја; сиоме
њихов драгоцјен је и одушевљаваће како
давањши, тако и будуће нараштаје.

Нека је мир крају његову и нека му
буде лака земља, коју је својом јуначком
крвљу оросио, служећи својој драгој до-
мовини.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Десетогодишњица „Цариградског
Гласника“ — 1895—1905 —) На дан Све-
тог Саве, 14 Јануара 1905. године, на-
вршиће се десет година, како су пок. *Нико-
дије Савић*, српски новинар из Пећи, и
Коста Груичевић, родом из Орида, по-
кренили у Цариграду први српски лист
у *Отоманској Царевини*, — „Цариград-
ски Гласник“. Први је био главни уред-
ник, а други власник и издавалац „Глас-
ника“.

Давилом Царских просвјетних вла-
сти, напаша је први број „Цариградског
Гласника“ на дан Светог Саве, 14 Јану-
ара 1895. год. и од тог времена овај лист
својим скромним снама, а у приликама у
којима живи, петрајно ради и предано слу-
жи Православљу и Народу Српском. Ради-
ло се како се могло и колико се могло.

Првог уредника овог листа, Нико-
дија Савића, нема већ давно међу
живица. Лака му земља и свијетом му
спомеи у народу српском. Он је своју
српску дужност извршио. И издахнуо је
вером у руду, радући на свом милом мје-
стимету „Цариградског Гласника“. На-
слѣдници пок. Савића у овоме и српском
и часном, али и врло деликатном послу,
као главни уредници „Гласника“ били су
послије њега: г. г. Сима Ј. Аврамовић,
Светозар Јакшић, др. Мих. Вукчевић проф.
и Иван Иванчић. Власник издавалац и
уредник листа био је од почетка до краја
истог, па ево и данас г. Коста Груичевић.

Десет година није велик период
времена, али десет година излажења првог
српског листа у Турској Царевини, јест

појава јединствена, појава која, увјерени
смо, радује све пријатеље српске ствари
и напредка нашег народа у овим странама.

Да је тако, свједоче многобројна писма,
која је уредништво поводом наступајуће де-
сетогодишњице „Цариградског Гласника“
примило од пријатеља из унутрашњости
Царевине. У њима се налазе изјављене вели-
ке радости, што је „Гласник“ доживио —
не без сваке бољке, да заврши десет го-
дина, а исто тако и многе молбе, да се —
прослави његова десетогодишњица.

Одазвајући се тим жељама, „Цариград-
ски Гласник“ ће 14 Јануара 1905. го-
дине најскромније прославити десетогодиш-
њицу свога излажења и рада на културном
напредку Отоманској Срби. Тога дана про-
славиће „Гласник“ и своју славу, св. Са-
ву. Програм све скромне прославе биће
касније објављен.

(Савез југословенских умјетника „Ла-
да“) Претпретход понајдјелника оцишло
је неколико хрватских умјетника у Био-
град и Софију, како би у договору са бу-
гарским и српским умјетницима образо-
вали савез југославенских умјетника. У
уторник држали су хрватски и српски
умјетници у Великој Школи конферен-
цију, којој је председавао српски вајар
Ђока Јовановић. Постигнут је потпуи
споразум. У српски одбор за оснивање
савеса изабрани су Н. Вучетић, Ђока Јо-
вановић и Стева Тодоровић, а у хрватски
Р. Франгел, О. Илковић, Р. Валдец, Љ.
Бабић Балски и Х. Крижан. Хрвати су
посјетили и министра просвјете Андру
Школића. У уторник у вече отпутовали
су хрватски и српски умјетници у Софију.
У сриједу је био договор с бугарским
умјетницима, и ријешено је, да се оснује
Савез југословенских умјетника „Лада“.

Савезу је цијело заједнички рад свију
југославенских умјетника на пољу умјет-
ности, развијању народног духа и осје-
ћања за лијепе вјештине. Ту цијело савез
ће постигнути приређивањем заједничких
изложба у Бугарској, Србији, Хрватској
и Словенској, и у иностранству.

(Прва штампана књига у Дубров-
нику) Дубровник је био од неких трго-
вачки град али и поред све своје велике
увозне и извозне трговине Дубровчани су
се од давнина бавили и књижевешћу. У
Дубровнику су се одавна књижевари на-
стајивали и књиге продавали, а осим
овијех било је и неколико јавних књи-
жница. Но како прије штампе књиге би-
јаху скупе а и ријетке, није се оне
мogle распрострањати и раширати, како то
данас бива.

Око средине XV. вијека (1452.) из-
наша је неумрли Гутенберг штампу. То
је један од најважнијих момената у свјет-
ској историји. Та се нова знаност убра-
рашири и омогући поимено различитих
књига и знатно им обнови цијену. И Ду-
бровчани већ за првих деценија штампе
штампашу своје умне производе, али на
жалост не у својој кући, него у сусјед-
ним италијанским градовима, а понављено
у Млечанима.

У седамдесетим годинама XV. вијека
називамо Дубровчанина Добрушка Дубри-
ћа (Boninus de Dubris) штампара, али не
у својој домовини, него преко мора у су-
сједној Италији. Налазимо омет год. 1502.
Дубровчанина попа Луку Радовановића,
који опоруком оставља тијелас за штампар-
ње књиге попу Павлу Вукашиновићу.

Налазимо Луку Пашу Причијевића,
такође Дубровчанина, који 1514. мори Ва-
јеће Умољених да му допусти увести у
град штампарију. „С почетка ће довести
два добра мептра из Италије, да науче
домаћу чељад. Штампаше књиге латински,
грчки и ћирилски, сличним словима, како
бијаху започели Причијевићи“. Да изађе
трпосцима на крај, мори сенат, да му,
као што се је то чинило изата кад се је
уводио у град какав нови обрт, на главном
мјесту града одреди кућу и дућан, гдје
ће се најјестити, и да не плаћа данције на
хартију, што ће на Италије доважати, а
да му зајемци, да неће за 15 година до-
пустити, да ко други штампа у граду
књиге. Сенат пристане на све то, али под
условом, да за годину дана отпочне рад-
њу. На жалост се све изјалови, сигурно
зато, што Лука није имао новаца, или што
није могао у Италији наћи мајстора.

Од тада се више у Дубровнику за
цијела два вијека о штампарији не гово-
ри, те тако тек године 1788. утлода сви-
јетом у Дубровнику прва штампана књи-
га. Цијело је наслов ово књиге: „Rime
del nobil uomo F. Savino de Bobali Sordo e
del Signora Michele Monaldi dedicate all'
Eccello Senato della repubblica di Ragusa.
Ragusa, nella stamperia privilegia di Carlo
Antonio Occhi. MDCCCLXXXIII“.

На прве четири странице налази се
штампарев увод, којим посвећује књигу
Сенату. Затим долази Бабалијево живо-
топис, па на страни XV. омет кратки
предговор штампара, гдје вели, да штап-
пана књигу абор рјеткости ирвашке из-
дања дјела ових pjesника, те прича како
је настојао да књига што укуснија и уред-
лија буде. На страни XVI. долази допу-

штење, да се књига може штампават.
Иза тога налазе се на 170 страница Бо-
балијево италијанске pjesме.

Иза тога долазе четири странице о
Монаддијевој животи, па његове италијан-
ске pjesме. Напошљетаку долази 13 стра-
ница кавала.

На пошљедној пак страници налази
се оглас, који је за нас занимљив у то-
лико, у колико се види, да се одмах, чим
се у Дубровник увела штампарија, стадо
радити о штампанању илirikских дјела. Тај
оглас преведен гласи овако: Обилат избор
свих најбољих илirikских pjesника скоро
је довршен, око којег најзначајније радим
а не итедим ни трешка ни труда, да са-
чиним потпуно издање, које су до сад за-
луд жељели сви љубитељи илirikског је-
зика. Надам се, да ћу у њима наћи дово-
љни број претплатника а да уамгу отпо-
чет; увјерен, да ће се сви драге вјеље од-
зивати, да обогале своју библиотеку овим
дјелима, која су по себи изврвна а већим
дјелом до сад не падана. Колико прије
обједолавиће се у ту сврху оглас, у којем
ће бити писана дјела и назначени ау-
тори.

Па ипак први дубровачки штампар
Карло Оки није издао илirikска дјела Ду-
бровчана, него је то учинио његов на-
шљедник у завау Мартеквић, који је
издао много дјела старих Дубровчана у
вручитим књигама, под насловом: „Ил-
лирна књижарница Славјанска“.

(Српска Ријеч“) У Сарајеву изла-
зиће од ове нове године српски лист, ко-
јем је наслов „Српска Ријеч“. Овај лист
подмириће велику народну потребу, јер ће
бити уређиван у правом народном духу и
према потребама српског народа у Босни
и Херцеговини.

У прогласу, што су га упутили на
народ четири народни пријатељи из Босне и
Херцеговине: Глигорије М. Јафтановић,
Војислав Штоа, Коста Р. Кујунцић и
остали родољуби, што сачињавају управу
српске доничарске штампарије, између
осталог веле и ово: „Главна намера наша
са покретањем „Српске Ријечи“ јесте у
првом реду, да водимо бригу око народног
благостања, да би се народ у привреди
подигао и унаприједио... „Српска Ријеч“
обраћаће пажњу народном здрављу, а дрћи
ће свој глас и у прилог уређења вјерско
просвјетних питања у Босни и Херцего-
вини. Борбиће се за грађанске слободе, и
пратиће све догађаје јавног живота у зем-
љи, а његоваће и пријатну забаву и ко-
рисау пуку.“

„Српска Ријеч“ излазиће за сада че-
тири пута недељно и цијена ће јој бити
што је могуће нижа, да би продрла у све
слојеве народа.

„Српској Ријечи“ желимо сваки у-
спјех и топло је препоручујемо.

(Српска Књижевна Задруга) објав-
љује, да је главни повјереник Српске Књи-
жевне Задруге ове године за Аустро Угар-
ску, Босну и Херцеговину: Српска Мана-
стирска Штампарија у Сријемским Кар-
ловцима (Srpska Mاستirска Stamparija u
Srijemским Karlovcima) Моде се сви повје-
ревица, чланови и претплатници ван Кра-
љевине Србије, да претплата, угле и по-
рубинне шаљу Манастирској Штампарији
у Карловце, или ако је коме угодније, не
посредно администрацији Књижевне За-
друге у Биоград.

(Ново откриће у астрономији.) 16-ог
децембра тек што прошле 1904. те године
астроном Борели открио је нову комету
(репату звијезду). Ова је комета слаба и
спада по величини у десети ред, а налази
се у звјезданој групи Кита за 10^о јужно
од екватора. Ова се нова комета креће
према сјеверо-истоку, домаћући се дневно
за 1 1/2 степена. Ову комету не треба узимати
за комету Јакобинијевој која је не-
давно откривена, јер се ова потицае из оне
у звјезданој групи Херкулеса. Орбита ко-
мете Борели није још до данас одређена,
јер се тек иштитије. Ако се буде и уна-
пријед кретала као до сад, онда ће она
кроз која дан пријећи на сјеверну полу-
квру и онда ће се моћи јасније видјети и
иштитивати.

(„Српски историјски календар“) Издавачка
књижевница В. Мухач у Нишу
издала је овиме дана Српски историјски
календар за 1905 год. На мјесто имена
појединих сватаца, дошли су историјски
данаћи. Тај је календар новина, а мота
му је: „Историја је школа будућности.“
Жељети је да се што више расирежани
и тијом постигне жељени успјех у на-
штану народњем. Цијена му је 20 хелера.

(Српско Цвеће) Назвао је први број
„Српског Цвећа“, што га издаје Видрина
фабрика житне капе (Prag VIII) за своје
куће баваца Сидржај је на концу „Цве-
ћа“, на чију се адресу (Prag Nыле) шаљу
књижевни редови, које издавач хонорише.
„Српско Цвеће“ штампа се у великом броју
примјерака, а доноси сваку књигу која му
се на приказ пошља. На углед може га
свак добити.

(Позив на претплату). У најој се
домовини осјећа потреба, да се покрене
један лист, који би задовољавао у што ве-
ћој мјери захтјеве нашега учитељског по-
зивија и потпомагао: народно просвјетљивање
и привреду.

Ушљед тога смо се ријешили, да од
почетка 1905. године издајемо:

„Учитељски Лист“,

одобрен Књ. Црк. Високим Министарством
Просвјете и Цркв. Послова, П. Број 5491.
од 28. децембра 1904. године.

„Учитељски Лист“ доносиће: члан-
ке, који се односе на наше учитеље и
школе; педагошко-научне чланке; чланке,
којима се поучавају родитељи и сви по-
звати, како да васпитавају омладину; при-
вредне чланке према потребама нашега
народја; дописе о једној или већини шко-
ла; причине из школског живота; биогра-
фе пензиониранијех или умрлијех рад-
ника на просвјетном пољу и народној при-
вреди; књижевне приказе, огласе и разне
билешке из области, којој је наш лист
посвећен.

„Учитељски Лист“ излазиће крајем
сваког мјесеца на табак у велике османе.
Цијена му је за Црну Гору 3, а за дру-
ге земље 4 круне годишње. — Скупља-
чица претплате дајемо лист бесплатно за
10 скупљених претплатника.

Претплата се шаље поштом у
уплатницима Анрију Вукићу, уметелу,
Сетиње — Montenegro. Очекујемо, да нас пот-
помогну у овом подухату наши другови
и свештеници, као и сви родољуби.

Надамо се да ће то учинити и сви
они, који схватају важност нашега поду-
хета, и којима је на срцу напредак наше-
га народа.

Молимо сва уредништва српскијех
листава, да донесу овај позив у свом листу.

Цетиње, 29. децембра 1904. г.

Цетињски Учитељи

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Цетиње, 4 јануара.

(Н. Кр. В. Господар 15-том
стрјелачком пуку у Одеси) На глас,
да се 15. стрјелачки пук у Одеси
кроће на ДалекИ Исток, Н. Кр. В.
Господар, као шеф тога пука, упу-
тно је команданту пука овај теле-
грам:

„Тронут сам до два душе ва-
шим навјештајем и осјећам, како ми
подмлађена крв кипи у жилама при
помисли, да се мој жаркољубљени
15. стрјелачки пук креће на бојно
поље. Околности ми не допуштају
да могу са својим пуком заједно
поћи, и само ми остаје то: да уз-
дигнем руке к небу и да се топло
молим за здравље и славу пука. Бу-
дите срећни, дједо мога пука! Сре-
ћан вам пут, синови Цара Русије!
Моје жеље и молитве пратиће вас
из далека свуда и на сваком мјесту.
Целивам напу милу заставу, оки-
ћену славом под Шипком. Целивам
вас, пуковнике, све официре, подо-
фицире и војнике. Бог вам помогао!
— Никола“.

(Одликовани.) Његово Краљ. Висо-
чипство Књаз Господар извалио је одли-
ковати Даниловин Ордеком: Г. потпуков-
ника Никољу Потапова, царско руског вој-
ног аташеа, г. Колмана пл. Канју, ондаш-
њег аустро угарског консула, III. њим сте-
пеном; г. Душана Греговића секретара I
ве. класе министарства иностраних, дјела г.
Евгенија де Иполито књ. поч. консула у
Бриндизи, г. Корала Никољини канцели-
јера овдашњег кр. итал. посланства IV-им
степеном и Бузене Скорцаја, књ. генерал-
ног консула медалом за десетогодишње служ-
бенање.

(Балканска Царица“ у словачком
преводу) У словачкој „пошришној књи-
жници“ у Турчанском Св. Мартину изашао
је у посебној књизи превод „Балканске
Царице“. Овај је превод одштампан из
„Словенских Похвала“ (Погледа). Прево-
дилац је г. др. Иван Бр. Зех.

Захвални смо г. Зеху, што је с овим
дјелом нашег Господара уи знао и сло-
вачку публику.

(Божићни дар) У четвртак, 30 де-
цембра, Началница Дјевчијачког Инстату-
та Царице Марце, г. др. Мартваго, припре-

дила је за дјецу подручног јој Дечајег Сада Велике Књагиње Милице Николајевице дјецо „Божично Дрвце“ са даровима за дјецу. Сви дарови поклон су Ђенот Високогетра Књагиње Наталије и поштоване јој мајке гђе Константиновић, које су и забави присуствовале. Свако дијете добило је по неки дар, а сиромашнија добијала су још и одијело. Њ. В. Књагиња Наталија сама је дарове дијелила. Дјеца су овом приликом извршила равне игрице, декламације и пјесмице, те је то све, као и овај дивни ред, који у томе заводу постоји, учинило на присутну публику најљепши утисак, што без сумње служи на част ваљаним учитељницама, које су се свом вољом томе племенитом послу одале.

Ову забаву изводио је посетиоци П. В. Књаз Мирко.

(Пјевачко друштво „Бранко“ у Подгорици). Прво Подгоричко Пјевачко Друштво „Бранко“ на дан 27. децем. о. г. приредило је забавно вече у просторијама мјесне основне школе са пјесним програмом: 1. Химна народна; 2. „Три пријатеља“ шаљива игра у три чина; 3. „Слика с црногорског пазара“; и 4. Застава се српска вије. — Чист прилог од ове забаве био је намијењен пострадалима од пожара у Оарпичицима. Програм забаве изведен на опште задовољство, нарочито кад се узме у обзир, да је ово друштво тек од скоро добило свог хорвођу.

Грађанство подгоричко одавало се је у великом броју и посетило ову забаву, тако да је поред прихода од продатих улазница у износу од кр. 152. 30 хел. било и добровољних прилога 165 кр. 50 хел, које су шљедећа г. г. приложили: Ш. Поповић кр. 6 50 хел; С. Церковић кр. 5; Д. Ветовић кр. 1; В. Секулић кр. 3; М. Вујовић кр. 2; Б. Вујовић кр. 1; В. Поповић кр. 1; ком. Г. Беговић 4; браћа Весо и Марко Радуловић кр. 10; инжињер Лаурент кр. 3; Били Тезић 3; директор монопола Буквалин кр. 6; П. Кнежевић кр. 3; пор. Р. Љумовић кр. 3; З. Рогошећ кр. 2; Александар Милер кр. 4; Д. Г. И. Банић кр. 6; брига. В. Лазовић кр. 10; П. Говденовић кр. 2; ком. М. Николић кр. 5; оф. В. Беговић кр. 12; М. Николићева кр. 2; Стака В. Лазовић кр. 5; Марко Газиновић кр. 4; Живко Беговић кр. 3; Весо Ђ. Мартиновић кр. 5; Јоше В. Мартиновић кр. 5; Марко Радуловић кр. 2; Петко Пајовић кр. 10; Нико Сундечић кр. 10; Бошко Говденовић кр. 2; Перша Богичевић кр. 3; кап. Ст. Раичковић кр. 4; Само Вукчевић кр. 2; Милицев Ивановић кр. 2; С. Станић кр. 2; Драго Радовић кр. 2; Јован Радичевић кр. 2; и Ахил бег Османовић кр. 3.

Од укуиног прихода послато је одам 250 круна кн. Обл. Управи у Никшић, ради уручења гл. одбору за скуљбање прилога за пострадале од пожара.

Пјевачко друштво „Бранко“ приредује на Савиндан, 14 јан. 1905. г., забаву са одабраним програмом, од које је чист приход намијењен за подизање новог гимназијског здања у Плевњима.

(† Митар Шабан.) Назад неколико дана стигао је овамо из Штетебурга у Америци бивши уредник тамошњег „Србина“, не би ли у својој отаџбини нашао лијека свом тешко поремећеном здрављу. Судбина је међутим другаче досудила. Болест га је толико обхрнала била, да је после кратког боравка овдје преминуо. Тијело му је с Цетина пренесено у његово родно мјесто Љуботина, гдје је и сахрањено. Нека је лака родна земља овом младом раднику на јачању српске свијести у далекој туђини!

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Лујза Мишел.) Толико пута већ мртвом проглашена „virge rouge“, равна анархисткиња, комуниста, сада је заиста мртва. Преминула је као седамдесетогодишња стара дјевојка, до потоњег часа убијена у све идеје, за које је св свој вијек тешко борила.

С почетка је служила социјализму, а доцније анархизму неустрашиво, страствено, до екстазе. Бијаше ружна попут новеље, мршала као глад, на ипак је и у ње било њежњог породичног осјећаја. Она је љубила ситну дјецу на својим колјенпима; била је приљубна са сваким; рањеницима је завсавала ране, а као дворилка болесника служила би на дику свакому лаварету!

Чамила је по тавницама; подносила је депортацију; прогатила је грозоте луднице; али од својих погледа и начела није попустила.

У осамдесетни годинама спомињало се је име Лујзе Мишел по татавом свијету.

Онда бијаше њезина енергија најстраховитија; занос њезин највећи; јуначка одлучност најимпозантнија. Онда је својим земљацима задавала највише посла и наврвала највећи метеж.

Колико је у ове дјевојке било енергије, ријетко је наћи и у мушкарца. Има до душе и данас жена, које конвенцијом теже на завјесним циљем, али ополдним опасностима не би могла одолети ни једна; онако распалити масе не би знала ни једна, како је то чинила марсељска агитаторка. Њезина је ријеч стварала чу дева; њезина начела су слушаоце занијела.

Њезин живот бијаше велика трагедија; оно, око чега се је мучила, бијаше узалудан посао. Триумф својих тева, за које се је борила, патила, жртвовала, није доживјела, макар да је своју „мисију“ вршила неујорном и беспримјерном устрајношћу.

Сад абор буђења прогнати, сад због сметања мира јавног, сад опет луптена на луднице, сломљена и болесна, није престала држати бунтовничке говоре.

Данас је неујорна агитаторка мртва. (Смрт јој је силом намјкнула мир и покој, којег за живота није могла наћи. Срце, које је било пуно племених људских осјећаја, не куца више. Али успомена на њен грозничави рад остаје, а добродушни људи гледају према њезином одру прожети топлим осушењем и искреним привањем. Сосушењем, јер је много трпела; привањем, јер је ово својом енергијом служила.)

(Двадесетогодишњица заузимања Плевне.) Недавно, приликом правовања двадесетогодишњице ослобођења Плевне градски поглавар Плевне послао је овај телеграм генералу Куропаткину: Мандурија Мукден. Генералу Куропаткину. Поводом правовања ослобођења града Плевне, при заузимању кога сте својом крвљу оросили поље битке, опуномоћен сам по грађанима да вам принесем своје и њихове поздраве и срдачне жеље; у исто вријеме молимо се Богу, да дарује руском оружју успех и славу на Далеком Истоку. Градски поглавар Плевне. Т. Табаков.

На тај телеграм послао је генерал Куропатки овај телеграм: Бугарска. Плевна. Градском поглавару Т. Табакову. Срдачно благодарим грађанима Плевне за драго на мене сјећање и срдачне жеље Куропаткину.

Телеграми Бечког „Кор. Биро-а“

Рат између Русије и Јапана

ТОКИЈО, 31 децембра. — Ноги јавља, да је предаја Портартура свршена. Руси су предали Јапанцима: 59 тврђава, 546 топова, 82 670 гравата, 3000 кг. праха, 35 252 пушке, 1920 коња, 4 оклопаче осим „Севастопоља“, који је потопљен, 2 крстарице, 14 топовњаца, 5 конструкторедњаца, 10 параброда и 35 лађа, које ће моћи служити после поправке.

ПЕТРОГРАД, 31 дец. — Ушљед нарушења неутралности од стране Китаја, за вријеме данашњег рата, Русија је упутила великијем државнама окружницу, у којој наглашује, да Китај није у стању одговорити дужностима неутралне државе и најбраја поједине конкретне примјоре за то; боји се, да ће се то исто чинити и унапријед; овбиљно стање створено је покретом против Јевропљана; Русија скреће на то општу пажњу држава, а што се тиче неутралности Китаја, Русија задржава право, да се руководи сопственим интересима.

СВЕЦ, 1 јануара. — Руска ескадра отпловила је одавде по прилици у Цибуги.

ТОКИЈО, 1 јануара. — Руско патроле поштетиле су гвоздени цит међу Аванчаном и Хајченом и међу Инкоу и Даничао. Јапански гарнизон у Хамконгу у Кореји опатио је једно одјељење коњика код Хончана. После сукоба, Руси се повукли у неред, оставивши 9 убијених. — Јапанска крстарица „Токима“ заробила је јапански параброд „Ривелеј“, који је напуњен угљем ишао у Владивосток.

ЛОНДОН, 2 јануара. — Јављају из Токија, да су Јапанци јуче у 10 сати најутра свечано ушли у Портартур.

ТОКИЈО, 2 јануара. — Недалеко од Љојанга, била је битка између 4 руске чете и Јапанаца, која

се је продужавала до 2¹/₂ сата после подне; Руси су одбијени са великим губитцима. Истога дана одјељење руске кавалерије нашало је Њучванг. Јапанци, најприје узнакоше, али добивши појачање нападше Руси и потискоше их. Одјељење руске кавалерије, које је како нагледа припадало кавалерији генерала Мишченка, нашало је на жељезнику, али је одбијено са губитком од 80 људи.

ПЕТРОГРАД, 2 јан. — Цар је управо војсци и флоти манифест, у коме узноси јуначке браниоце Портартура, којих је јуначтво послужило на понос Русије и на дивљење цијелога свијета; диље напомиње, да је руски непријатељ у даној прилици и снажан и храбар и да је неоматешко ратовати у даљини од 10.000 вртега од средишта руске сваге, али Русија је силна и знала је увијек изаћи и из овбиљнијих ошности, него што је она; руски су губитци велики, али жалећи те губитке, веће пред њима клоутити. Заједно са свом Русијом Цар вјерује, да час побједе није далеко.

ТОКИЈО, 2 јануара. — „Рајтер“ јавља, да су се Руси, пошто су били у четвртак потучени код Инкау, повукли у неред према Такожану, на југу од Њучванга, оставивши на бојшту 62 мртва и 6 рањених; вјероватно њихови губитци износе више од 200 У петак су Руси одбијени код Њучванга.

НАГАСАКИ, 2 јануара. — Стевесељ са супругом стигао је овамо.

ТОКИЈО, 2 јануара. — „Рајтер“ јавља, да су Јапанци у боју код Њучванга загубили 1 мртвога и 15 рањених, а Руси да су загубили преко 300 убијених и рањених.

ЛОНДОН, 3 јануара. — Листови јављају из Токија, да је Русија предложила Јапану промјену заробљеника и да је Јапан понуду пријмио.

ИНКОУ, 3 јануара. — „Стандарду“ јављају, да је било 2000 Руса који су нашали на Њучванг и Нио-чијатао и да их је било 62 мртвих и 11 рањених, а Јапанаца 2 мртва и 11 рањених. По неким вијестима 8000 Јапанаца прекинули су повратак Русима.

ЧИФУ, 3 јануара. — „Рајтер“ јавља: један руски официр, који је командовао једном руском конструкторедњацом, изјавио је, да су два милиона фишек, што су их Јапанци хапмили у Портартуру, — правне фишекчине, које су остале још од доба китајске окупације; гравате су такође припадале Китајцима и вијесу употребљене; Руси су осим тога прије потписа капитулације поломиле затвараче својим пушкама.

БЕРЛИН, 4 јануара. — На телеграм Цара Вилхелма о одликовању, Стевесељ је одговорио, да је дубоко дирнут и он и гарнизон Портартура тијем високијем одликовањем. Ноги је такође благодарнио Цару.

ТОКИЈО, 4 јануара. — „Рајтер“ јавља, да је Ноги писмо гувернеру од Нагасаки, да дочека Стевесеља не као заробљеника и непријатеља, него као племенита ствараца, који славно служи својој домовини.

ПЕТРОГРАД, 4 јануара — Одјељење руске кавалерије, које је чинило јалет противу јапанске поваднице, повратио се је натраг; губитци руски износе 300 погинулих и рањених. Овај јалет учинио је велики утисак на Јапанце.

ЛОНДОН, 5 јануара. — Како јављају из Токија, Руси око Мукдена мало по мало напредују и граде тврђеве на Хунхо. Из Шангаја јављају, да су подводне јапанске лађе довршене.

ПЕТРОГРАД, 5 јануара. — Куропаткину јавља, да је једно јако

одјељење јапанско од пјешадије, кавалерије и артиљерије са двије стране опколило једно одјељење руске кавалерије и да је провашла битка; руска кавалерија повукла се у потпуном реду; губитци руски износе 5 официра и 40 војника убијених и рањених.

ТОКИЈО, 5 јануара. — Једна јапанска торпедњача заробила је холандски параброд „Вилхелмина“, који је био натоварен угљем за Владивосток.

НАГАСАКИ, 5 јануара. — Круноу је одавде параброд „Аустралија“ и на њему: Стевесељ са госпођом, 565 Руса, међу којима 245 официра и госпођа.

ПАЗИС, 31 дец. — У јучерашњој сједници француског парламента, у којој је дошло до бурних привора, предложио је Комб на свршетку свог говора, да се данас отпочне расправом интерпелације о општој политици владе. Предлог је примљен.

Данас је одлучна сједница, на којој ће се одлучити о судбини Комбова кабинета и о будућој политици Француске.

ПАЗИС, 31 дец. — У данашњем министарском вијећу приказао је Комб у великим потевима одговор, што ће га дати у парламенту на интерпелацију о политици владе. У дневном реду, што ће га предложити Жоре, изјавиће се влади повјерење, пошто она једина имаде потребити ауторитет, да проведе реформе.

ПАЗИС, 1 јануара. — Дневни ред, којим се одобрава општа политика владе, усвојио је парламент са невнатном већином гласова.

ПАЗИС, 2 јан. — Успркос сласовања у парламенту, министарство Комбова одлучило је дати оставку.

МОНТЕЛИМАР, 2 јан. — Мајка председника Лубета умрла је. Лубе далави сјугра овамо на сировод, а враћа се у Париз у сриједу, и одмах ће отпочети савјетовања о саставу новог министарства.

МОСКВА, 2 јан. — Генерални губернатор Москве, Велики Књаз Сергије Александровић, смијењен је ушљед болести са тог положаја, а постављен је за врховног команданта московског војничког округа.

ВАЈМАР, 4 јануара. — Велика војноткиња од Саксевајмара преминула је.

ПАЗИС, 5 јануара. — Комб је поднио министарском савјету писмо своје оставке, које ће сјугра поднијети парламенту.

ПЕТРОГРАД, 5 јануара. — Министарски савјет довршио је претрес другога дијела царског реформног указа, који се односи на ревизију закона о немству и о општинама.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Први број шаљемо свима нашим досадашњим протплатницима, а у будуће шаљемо само онима који буду обновили своју протплату.

Протплату на „Глас Црногорца“ за годину 1905. прима за Црну Гору, Аустаро-Угарску, Бисту и Херцеговину и све старте земље само и непооредно било лично, упућеним или групом Администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетинју (Cettigné — Monténégro).

„Глас Црногорца“ неће се никоме слати, ко се унапријед не јави својом протплатом.

„Глас Црногорца“ стоји:

За Црну Гору на годину 8 круна, на пола године 4 круне.

За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 круна, на пола године 6 круна.

За све о шале земље на годину 20 фрака у злату, на пола године 10 фрака у злату.

Претплата на „Глас Црногорца“ прима се само у годишњим и полугодишњим роковима.

Она г. г. наши претплатници, који станују изван варошког поштанског реона, да би лист редовно примали — нека овначе лице у варошком поштанском реону, преко кога ће лист примати.

Поједини бројеви „Гласа Црногорца“ могу се купити у Књижари П. М. Калуђеровића примјерак по хелера 20.

Цетиње, 4. Јануара 1905. г.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

Администрација „Гласа Црногорца“

јавља, да ће посад — због ограниченог простора листа — давати мјеста само оним посмртницама, које буду састављене са свим кратко, не износечи имена појединих саучесника. Довољно је извјестити о печијој смрти своје сроднике и пријатеља, а ва тим уопште вахвалити свијема, који у жалости учествоваше, потписати ожалопићону породацу — и са овим доста.

Цетиње, децембра 1904. г.

Управом Основних Школа, Школским Одборима и Племенинским капетанима на знање:

У књижари П. М. Калуђеровића на Цетињу могу се купити:

1. Читанна за IV. разред основних школа подужено и исправљено издање цијена круна 1. хел. 40.
2. Протокол прихода школских по круна 7. —
3. Протокол расхода школских по круна 7. —

Цетиње, 30. октобра 1904.

Управа Држ. Штампарије.

П О З И В.

Повија се овим Мишо Лукчић из Биновића (у Црној Гори) који је напустио своју супругу Кићу, кћер Ива Мићунова Иваншевића из Цетиња, и негде у свијет здонамјерно отумарао, да се до 15. јуна 1905. год. лично или писмено овом духовном суду пријави; јер у противном случају Кићи ће се удијелити право на други брак, на штету реченога Миша.

Број 3145.

Цетиње, 10. децембра 1904. год.

Из Консистирије Цетињске.
2—3

Службене објаве.

О Г Л А С.

Јавна продаја непокретности Стане удове Јевта Станкова Николића из Озрињиха извршиће се на дан 30. априла 1905. год. као на дан посљедњег рока.

Вићи оглас у прилог 31. броја „Гл. Црногорца“ ове године.

Број 1188.

Озрињихи, 11. децембра 1904.

Капетан, М. Ј. Николић.
Р. 44 Бр. 1. 1—1

О Г Л А С.

Износи се на јавну продају доље описана непокретност Мирка Зекина Бошко-

вића из Лаверовића у Жупи, која је процијењена круна 180.

Продаја ће се извршити у канцеларији капетанског суда у Манастиру Жупи за продају се одређују три рока, први 18. јануара, други 18. фебруара, а трећи 18. марта, 1905. год. у пет сати послје подне.

На прва два рока неће се непокретност продати испод процијењене вриједности, а на трећем и ниже, али никако испод $\frac{2}{3}$ процијењене вриједности.

Позивају се сви они те имају на непокретност какво реално право, дужнички повјериоци и они који имају право прече купње да се пријаве суду прије прве продаје.

Опис непокретности: у „Бару“ оранице $\frac{2}{4}$ и $\frac{1}{16}$ на истом је земљишту посађено 60 корјена шљива. Граници од истока Томина Јаршдић од сјевера, пут од југа и запада Мирко Бошковић.

Број 353.

Манастир Жупа, 10. децембра 1904.

Капетан Никола Николић.
Р. 156 Бр. 2 1—1

О Г Л А С.

Према ријешењу Књ. Обласног Суда од 3. новембра 1904. г. број 1336 ех 1904—IV 1904—114 износи се на јавну продају доље описана непокретност Букана Б. Милића из Језера, а сада настањеног у Србији која је процијењена круна 830.

Продаја ће се извршити у канцеларији Језерског Шаранског капетаније.

За продају се одређују три рока: први на 27. децембра, други на 27. јануара, а трећи на 27. фебруара 1905. у 8 сати прије подне.

На прва два рока неће се непокретности продати испод процијењене вриједности а на трећем и ниже, али никако испод $\frac{2}{3}$ процијењене вриједности.

Сваки је лицитант дужан положити јемство од 10% од процијењене вриједности непокретности.

Позивају се сви они те имају на непокретности какво реално право, дужнички повјериоци и они који имају право прече купње да се пријаве суду прије прве продаје.

Опис непокретности: у „Ускоцима“ 17 коса ливаде 1 рало оранице и на истој једну аграду са границама: од истока земљом Живко Таушана и Саве Берковића,

од југа земљом Видака Милића, а од запада и сјевера комуничком гором.

Број 1599.

Жабљак, 27. новембра 1904.

Капетан У. Ђ. Шаулић.
Р. 183 Бр. 3 1—1

С Т Ј Е Ч А Ј

У смислу рјешења Књ. Обласног Суда у Подгорици од 23. октобра о. год. Број 2088 ех. 1904—IV—1904—460. — отворен је стјечај над имовином Николе Спахова Милачића из Загорича, услед чега се позивају сви његови дужитељи да се до 23. јануара 1905. г. пријаве Обласном Суду у Подгорици на своја потраживања, поткријепљена односним исправама.

Послје реченога дана нијаче се потраживање неће усвојити.

Број 2088. ех 190. г.

IV—1904—460.

У Подгорици, 17. децембра 1904. г.

Из канц. Књ. Обл. Суда.

Р. 84 Бр. 4 1—1

С Т Ј Е Ч А Ј

На основу рјешења Књ. Обласног Суда на Цетињу од 18. ов. мј. бр. 3801, овим се позивају сви дужитељи Палкока Бушатића, кафеџије на Цетињу, да се са својим тражбинама, снабђеним дотичним исправама имају пријавити истом суду до 1. фебруара 1905. г., послје којег дана неће се нијаче потраживање примати.

К броју 3801.—IV.—1904—892.

Цетиње, 20. децембра 1904. год.

Из канц. Књ. Обл. Суда

Р. 66 Бр. 5 1—3

НЕДЈЕЉНИ ИЗВЈЕШТАЈ

са црногорских пазара

од 20. децембра до 26. децембра 1904. године.

Предмет	Мјера	Цетиње		Подгорица		Нившић		Боланин		Бар	Ријека		Д-град	Андријевица		Улцињ	Вир	
		кр.	х.	кр.	х.	кр.	х.	кр.	х.		кр.	х.		кр.	х.			кр.
Пшеница	на 100 кг.	—	—	20	50	20	—	18	—	22	—	23	—	13	—	19	20	20
Кукуруз	"	—	—	19	—	18	—	14	—	18	—	16	—	17	—	12	13	18
Јечам	"	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	8	50	—	—	—
Овас	"	—	—	12	—	12	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—
Кртола	"	9	—	6	50	5	—	2	—	—	—	8	—	6	—	4	—	—
Волови	на 150 кг.	110	—	120	—	120	—	—	—	70	—	100	—	114	—	92	—	100
Краве	" 80 "	45	—	60	—	55	—	46	—	—	—	49	—	46	—	48	—	50
Брани овчији	" 16 "	12	—	10	20	12	—	13	—	—	—	10	—	13	—	9	50	10
" коваји	" 18 "	—	—	12	—	13	—	—	—	—	—	12	—	14	—	—	—	—
Свиње	" 100 "	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	—	101	—	66	—	100

Бр. 670.

Из канцеларије Привредног Одјељења Министарства Унутр Дјела 27. децембра 1904. на Цетињу.

Приватне објаве.

Поштанске употребљене марке у најповољније цијене купујем

Neupauer J.
В—Siklós (Hongrie).
Р. 12 Бр. 95 7—12

ВИНА, долова ПРВИЈЕНЦА, ракије мјешане са смоковом у већој количини на продају.

Петковић Улице.
Р. 14 Бр. 108 6—8

НА ОСОБИТУ НАЖЊУ

Пшто је продаја разних предмета по 50 хелера, од неколико година у Бечу произвела велику сензацију због неујерљивости цијене појединих предмета, то, одговарајући на многа питања, изјављујем са овим, да ћу те исте предмете и у провинцију продавати без икаква додатка по 50 хелера сваки комад, те тако ће сваки купац и у најмањем мјесту за мали новац моћи добити добре ствари.

На захтјев шаљем свакоме бесплатно мој цјеновник о разним предметима, који коштају сваки по 50 хелера.

Број 18. Огледало 28 см. високо, 19 см. дијаметар елегантно израђено, свијетло или тамно 50 хелера.

Број 15. Маслионица врло лијеп и практична комад 50 хелера.

Dichters Warenhaus
Wien XVI/2, Gründelgasse 24.
Р. 130 Бр. 1 1—10

ПОШТАНСКЕ МАРКЕ

као црногорске нове и старе емисије, као и балканских држава купујем и молим за цијену истијех.

Феликс Видени.

Budapest. Харшпазар.

„Трговина Марака“.

П. п. Бр. 2 1—10

П О З И В

На II Редовну Главну Скупштину „Прве Зетске Штедионице“ у Подгорици, која ће се одржати 30.ог јануара ове године, Скупштина ће отпочети свој рад у 9 сати прије подне у дворани мјесне основне школе.

Као улазница на Главној Скупштини служиће уплатна књижица према чланку 17. Штедионичких Правила.

Дневни ред:

1. Поднашање рачуна и рада Управе и Главног Одбора од 9. маја до 31. децембра 1904. год.
2. Извјештај надзорног Одбора.
3. Ријешење закључних рачуна и (Биланса).
4. Евантуални предлози.

Подгорица, 2. јануара 1905. год.

Председник:

Сердар Ј. Радовић.

Примједба. — Биланс Прве Зетске Штедионице у Подгорици изаћи ће у наредном броју.

Р. 100 Бр. 3 1—1

Прва Зетска Штедионица у Подгорици спустила је каматну стопу на зајмове од нове године у мјесто по 10% на 8%.

Управа Прве Зетске Штедионице.

Р. 25 Бр. 4 1—1